

De oudste districtscommandant, luitenant-kolonel L. A. C. de Bock, werd (opnieuw als 'waarnemend commandant') tot zijn opvolger benoemd; sterker dan Breunese was de Bock bereid, met de Duitse wensen rekening te houden, NSB'er was ook hij niet.

Enkele dagen later bracht Breunese een afscheidsbezoek aan Seyss-Inquart. Hij sprak er zich met grote felheid tegen de NSB uit, 'die hier', aldus het verslag in zijn dagboek,

'een beweging vormt, gehaat door het overige gedeelte van het Nederlandse volk. De NSB die mij een jaar lang heeft gehinderd in mijn goede bedoelingen! Ik acht mij een beter – wat zeg ik, 100 maal beter – nationaal-socialist dan de NSB . . . Ik vind het een schande dat het goede Nederlandse volk dagelijks beledigd wordt door deze partij . . .

Hierop nam (Seyss-Inquart) het woord en vond mijn betoog hoofdzakelijk een aanval op de NSB . . . De NSB was ook eerlijk en Mussert zeer zeker. Op 27 juni had hij het laatste het woord gericht tot het Nederlandse volk te Amsterdam en wie dat woord niet verstaat, moet de gevolgen maar afwachten . . . Europa zal binnenkort beginnen ten westen van de Oeral en wie niet wil medewerken aan de opbouw van Europa, heeft geen recht van spreken.

Mijn bezwaren tegen de reorganisatie vond hij niet zo belangrijk . . . Ook over het invoeren van de groet zou nog te praten zijn; daarbij was geen haast en zou evengoed over een maand of vier kunnen.'¹

★

Drie dagen voor Breunese de knoop doorhakte, was Snouck Hurgronje afgetreden. Als aanleiding gebruikte Snouck de circulaire die Breunese op 10 juli had laten uitgaan. Pas na bijna twee weken had hij als verantwoordelijk secretaris-generaal het stuk onder ogen gekregen waarover Breunese zo zorgvuldig jegens hem gezwegen had. Snouck had Breunese onmiddellijk bij zich laten komen en deze gezegd dat hij, vooral als officier, een volstrekt ontoelaatbare handeling gepleegd had. Eigenlijk vond Snouck dat hijzelf als secretaris-generaal de circulaire moest intrekken maar dat wilde hij, zei hij op 29 juli tegen zijn ambtgenoten, Seyss-Inquart niet aandoen; anderzijds wilde hij het zichzelf niet aandoen, in functie te blijven aangezien 'de geest van onze wetgeving gewapende hulp aan de vijand niet toestaat.'² Zijn besluit, af te treden, stond vast; het zou nog diezelfde dag afkomen.

¹ A.v., 5 aug. 1941. ² Csg: Notulen, 29 juli 1941.